

НЕМАТЭРЫЯЛЬНАЯ НАЦЫЯНАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА Ў ІНФАРМАЦЫЙНЫМ ГРАМАДСТВЕ

Працэс глабалізацыі ў XXI ст. ахоплівае ўсю разнастайнасць чалавечай дзейнасці [1]. І сёння неабходна разглядаць праблему захавання нацыянальных культур ва ўмовах глабалізацыі для вызначэння стратэгіі паступовага развіцця культуры з улікам дынамікі знешніх уплываў. Для нацыянальнай культуры адносна невялікага народа (напрыклад, беларускага ў параўнанні з рускім, французкім, нямецкім) глабалізацыя і найбольш яскравая яе праява – інфарматызацыя – маюць супярэчлівыя ўплывы:

- магчымасць больш шырокага і непасрэднага прадстаўлення ў глабальных інфармацыйных структурах, што забяспечвае хуткі доступ да дакладнай інфармацыі як з боку носьбітаў нацыянальнай культуры, так і з боку прадстаўнікоў культур іншых народаў;
- «выцясненне», «паглынне» інфармацыйных рэсурсаў невялікай нацыянальнай культуры рэсурсамі культуры вялікага народа за кошт значнай колькаснай перавагі і фінансавай падтрымкі. Асабліва выразна гэтыя тэндэнцыі праяўляюцца ў сферах культуры і мастацтва, блізкіх да рынку (агрэсіўнае канкурэнтнае асяроддзе), арыентаваных на масавае спажыванне. Таму зладзённы характар набываюць задачы стварэння і множання інфармацыйных рэсурсаў нацыянальнай культуры. Тут вызначаюцца два асноўных напрамкі:
- стварэнне новых рэсурсаў і прадуктаў (у першую чаргу дынамічных сеткавых) [3];
- перавод традыцыйных дакументаў у новыя формы – рэтраспектыўная канверсія [2].

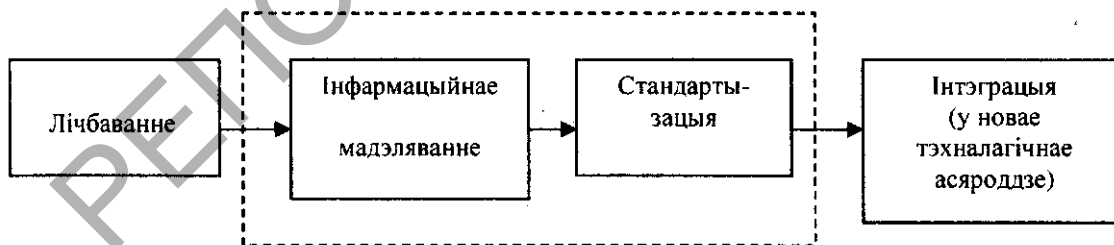
Рэтраспектыўная канверсія інфармацыйных рэсурсаў – гэта навукова-вытворчы працэс пераходу да новага віду інфармацыйна-тэхналагічнага мадэлявання. Такі працэс ажыццяўляецца на ўзроўні пераўтварэння (традыцыйных) інфармацыйных мадэляў у адпаведныя новаму праграмнаму і апаратнаму забеспячэнням. Мэта яго – стварэнне ўмоў для надзейнага захавання і вольнага доступу да інфармацыі, зафіксаванай (раней) на базе састарэлай тэхналогіі. Актуальнасць праблемы рэтраспектыўнай канверсіі інфармацыйных рэсурсаў узрастае ва ўмовах станаўлення інфармацыйнага грамадства.

Інфармацыйнае грамадства мае наступныя вызначальныя рысы:

- блізкая да абсалютнай ступень распаўсюджвання камп'ютэрнай тэхнікі («камп'ютэр — у кожным доме»);
- роўныя магчымасці доступу і хуткага атрымання асобамі поўнай інфармацыі;
- роўныя магчымасці апэратыўнай камунікацыі паміж асобамі, устаноўамі незалежна ад іх дзяржаўнай прыналежнасці і тэрытарыяльнага месцазнаходжання;
- стварэнне і развіццё новых форм дзейнасці на аснове інфармацыйных тэхналогій, у тым ліку ў сферы творчасці, выхавання, адукацыі і г.д.;
- пераўтварэнне дзейнасці сродкаў масавай інфармацыі на аснове тэхналагічнага спалучэння з камп'ютэрнымі сеткамі.

У інфармацыйным грамадстве рэтраспектыўная канверсія інфармацыйных рэсурсаў увасабляе адзін са сродкаў захавання культурнай спадчыны. Апошняя функцыя ажыццяўляецца ў дзяржаўных сістэмах комплексам інстытутаў.

Агульная схема рэтраспектыўнай канверсіі інфармацыйных рэсурсаў выглядае наступным чынам (гл. схему).

Малюнак 1 – Схема

Лічбаванне – «лічбавае мадэляванне», стварэнне зыходнай камп'ютэрнай мадэлі для захавання «электроннага вобразу» аб'екта-арыгінала (сканаванне, фатаграфаванне і г.д.). Асноўныя праблемы ажыццяўлення вызначаюцца значнасцю аб'ёмаў лічбавання.

Інфармацыйнае мадэляванне – стварэнне структуры, адказнай за пошук «электроннага вобразу». Прадугледжвае аналітычныя працэдуры, аўтаматызацыя якіх звязана з задачамі распазнання. Праблемы ажыццяўлення маюць фундаментальны характар.

Стандартызацыя – прывядзенне папярэдняй структуры ў адпаведнасць з інфармацыйнымі стандартамі прадметнай галіны. Мэта – стварэнне ўмоў для распаўсюджвання і інтэграцыі з іншымі рэсурсамі.

Інтэграцыя прадугледжвае працэдуры ўключэння мультымедычнай мадэлі аб'екта ў агульнае (новае) тэхналагічнае і праграмна-тэхнічнае асяроддзе (банк звестак).

Такім чынам, лёс нацыянальнай культуры ў інфармацыйным грамадстве, спароджаным глабалізацыяй, залежыць ад хуткасці руху у азначаных накірунках ва ўмовах канкурэнтнага асяроддзя.

У сусветнай практыцы рашаюцца пытанні не толькі аб захаванні ў лічбавай форме асобных помнікаў і артэфактаў матэрыяльнай культуры, але таксама і аб уключэнні ў жыццё, у рэальнасці сучаснага свету ўсёй культурнай спадчыны ў яе цэласнасці і шматстайнасці, якое ахоплівае як самі аб'екты, падлеглыя захаванню, так і асяроддзе, у якім яны існуюць, і чалавека як носьбіта спадчыны. Гэта падразумее працу па захаванні, прадстаўленні і рэтраканверсіі нематэрыяльнай культурнай спадчыны, фальклорнага матэрыялу.

Фальклор, будучы праявай індывідуальнай або калектыўнай інтэлектуальнай творчасці, з'яўляецца часткай агульнай спадчыны чалавецтва, магутным сродкам збліжэння розных народаў і, з-за спецыфікі свайго існавання, заслугоўвае асаблівай увагі.

Павінны быць распрацаваны агульныя прынцыпы і метадыкі стварэння інфармацыйных электронных рэсурсаў нематэрыяльных экспанатаў для найболей поўнага выкарыстання магчымасцяў, якія падае развіццё лічбавых тэхналогій. У рамках гэтай дзейнасці ўстае адмысловая задача – стварыць механізм каардынацыі дзеянняў па рэтраканверсіі фальклорнай спадчыны.

Каардынацыя і гарманізацыя дзейнасці па лічбаванні, стварэнне рэкамендацый і метадык рэтраканверсіі і адзінага электроннага каталогу нематэрыяльнай спадчыны забяспечыць даўгачасны доступ і захаванне інфармацыі па фальклору, пашырыць магчымасці для правядзення навуковых даследаванняў, для рашэння задач рэстаўрацыі і аднаўлення, а таксама для выпуску паліграфічных і мультымедычных выданняў і рэалізацыі Інтэрнэт-праектаў.

Аўдыёвізуальныя архівы фальклорнага матэрыялу, запісаныя на састарэлыя аналагавыя носьбіты, разнесеныя па асобах і ўстановах, неабходна перавесці ў фарматы, якія забяспечаць перадачу гэтых матэрыялаў наступным пакаленням, у выглядзе максімальна блізкім да першапачатковага, але таксама забяспечаць лёгкі доступ да гэтых матэрыялаў для іх паўторнага прагляду і выкарыстання. Гэта, па-першае, выратуе старыя аўдыёвізуальныя архівы, дакументы, фатаграфіі і іншыя экспанаты ад банальнай страты, а па-другое, пашырыць спосабы прэзентацыі фальклорнай спадчыны грамадству і зробіць аб'екты фальклору даступнымі ўсім і кожнаму.

Доступ да гэтай спадчыны створыць шырэйшыя магчымасці для творчасці, зносін і сумеснага выкарыстання ведаў усімі народамі.

Спіс літаратуры:

1. Диалог культур и перспективы социокультурной глобализации в современном обществе: сборник научных статей / редкол. : В.Ф. Мартынов (отв. ред.) и др. – Минск : Белорус. гос. ун-т, 2005. – 204 с.
2. Бураўкін, А.Г. Рэтраканверсія – тэхналогія захавання культурнай спадчыны ў інфармацыйным грамадстве [Электронны рэсурс] / А.Г.Бураўкін // Програма ЮНЕСКО «Память мира»: деятельность библиотек, архивов, музеев по сохранению документального наследия : материалы междунар. конф. (30 ноябр. – 1 дек. 2006 г.) / редкол. : Л.Г. Кирюхина (гл. ред.) [и др.]. – Минск, 2007. – С. 111-114.
3. Бураўкін, А.Г. Сеткавыя інфармацыйныя рэсурсы нацыянальнай мастацкай культуры: праблемы стварэння / А.Г.Бураўкін // Сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі і сацыяльная значнасць бібліятэк : матэрыялы міжнар. навук.-практ. канф., Мінск, 29-30 кастр. 2003 г. ; склад: Л.Г. Кірюхіна; рэдкал. Р.С. Матульскі і інш. – Мінск, 2004. – С. 91-94.